

Offentliggjøring av finansiell informasjon for

2012

Basel II – Pilar 3

**Informasjon i samsvar med kravene i
kapitalkravsforskriftens del IX (Pilar 3)**

Innhold

1	Innledning og formål med dokumentet.....	3
2	Konsolidering	4
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv.....	4
3	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	4
3.1	Ansvarlig kapital.....	4
3.2	Kapitalkrav.....	5
4	Kredittrisiko og motpartsrisiko.....	5
4.1	Definisjon av mislighold og verdifall	5
4.2	Metode for beregning av nedskrivninger	6
4.3	Fordeling på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder	7
4.4	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid.....	7
4.5	Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantiansvar	8
4.6	Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier	8
4.7	Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	8
4.8	Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav	9
4.9	Motpartsrisiko knyttet til derivater	10
5	Egenkapitalposisjoner	10
6	Renterisiko.....	11
7	Styring og kontroll av risiko	12
7.1	Formål og prinsipper for ICAAP	12
7.2	Styring og kontroll av enkeltrisikoer	14
7.2.1	Kredittrisiko.....	14
7.2.2	Markedsrisiko.....	14
7.2.3	Operasjonell risiko.....	15
7.2.4	Konsentrasjonsrisiko.....	15
7.2.5	Eiendomspriserisiko.....	15
7.2.6	Likviditetsrisiko.....	16
7.2.7	Forsikringsrisiko.....	16
7.2.8	Forretningsrisiko.....	16
7.2.9	Omdømmerisiko.....	16
7.2.10	Strategisk risiko.....	16
7.3	Bankens godtgjørelsesordning.....	17

1 Innledning og Basel II - Kapitaldekningsregler

Krav til finansinstitusjonenes beregning av kapitaldekning, Basel II, ble innført i Norge fra 1. januar 2007. Dette regelverket bygger på en standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS).

Dette dokumentet gir en oversikt over risiko- og kapitalsituasjonen for Larvikbanken, Brunlanes Sparebank og oppfyller kravene til offentliggjøring av finansielle informasjon etter kapitalforskriftens del IX (pilar 3). Dokumentet utarbeides hvert år i tilknytning til årsrapporten. Vesentlige endringer som gjør at innholdet i dokumentet avviker betydelig fra faktiske forhold vil kunne medføre hyppigere oppdatering av informasjonen.

Alle tall i dokumentet er pr 31. desember 2012 og rapporteres i hele 1000-kroner med mindre annet fremgår.

Formålet med dette kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet og baseres på tre pilarer:

Pilar 1 – Minstekrav til ansvarlig kapital.

Risikotype	Valgt metode
Kredittrisiko	Standard
Markedsrisiko	Standard
Operasjonell risiko	Basis

Tabellen over viser at Larvikbanken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Minstekravet til kapitaldekning er på 8 % av risikovektet kapital. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke markedsrisiko.

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging.

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper. For det første skal banken gjennomføre en prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå. Tilsynsmyndighetene skal overvåke og evaluere bankens interne vurdering av kapitalbehov og strategi i den sammenheng. Dersom tilsynsmyndighetene ikke anser bankens prosess som tilfredsstillende skal de sette i verk passende tiltak overfor banken.

Pilar 3 – Institusjonens offentliggjøring av informasjon.

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i Pilar I og den tilsynsmessige oppfølgingen i Pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedsaktører å vurdere bankens risikoprofil, kapitalisering samt styring og kontroll.

Det vises for øvrig til annen litteratur for en nærmere beskrivelse av kapitaldekningsreglene.

2 Konsolidering

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv.

Larvikbanken eier 100 % av datterselskapene Larvikmegler'n AS og Enigheten Holding AS samt 90% av Enigheten Eiendom AS.

Det er ikke utarbeidet konsernregnskap, og datterselskapene er derfor ikke konsolidert inn i bankens regnskap. Begrunnelsen er at selskapenes virksomhet utgjør en meget liten del av bankens totale virksomhet og har liten betydning for å bedømme bankens økonomiske stilling og resultat.

Selskaper som ikke er konsolidert og hvor investeringen heller ikke er fratrukket i ansvarlig kapital

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretningskontor	Type virksomhet
Larvikmegler'n	1.300	548	100 %	100 %	Larvik	Eiendomsmegler
Enigheten Holding AS	63.000	1	100 %	100 %	Larvik	Porteføljeinvesteringer
Enigheten Eiendom AS	900	4.920	90 %	90 %	Larvik	Utvikling og salg av egen fast eiendom
		5.469				

2.2 Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper.

Det er ingen begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper. For øvrig reguleres adgangen til overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom selskapene i konsernet av den til enhver tid gjeldende lovgivning for bransjen.

3 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

3.1 Ansvarlig kapital

Larvikbankens ansvarlige kapital består kun av kjernekapital hvor sparebankens fond utgjør 374.570 og gavefond 1.000. Ved beregning gjelder fradrag, tillegg og begrensninger i henhold til kapitalforskriftens definisjoner.

Spesifikasjon av ansvarlig kapital	Morbank	Konsern
Kjernekapital:		
Bankens fond	375.570	
Fradrag i kjernekapital:		
Utsatt skatt	-3.153	
Sum kjernekapital	372.417	
Tilleggskapital:	0	
Fradrag i tilleggskapital:		
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-60.194	
Sum tilleggskapital	-60.194	
Sum ansvarlig kapital	312.223	
Kapitaldekning	17,90 %	

3.2 Kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser kapitalkrav for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet kapitalkrav.

Minimumskrav til ansvarlig kapital

Engasjementskategorier	Morbank	Konsern
Stater og sentralbanker		
Lokale og regionale myndigheter	615	
Offentlig eide foretak	468	
Multilaterale utviklingsbanker		
Internasjonale organisasjoner		
Institusjoner	8.637	
Foretak	20.729	
Massemarkedsengasjementer		
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	86.271	
Forfalte engasjementer	1.965	
Høyrisiko-engasjementer		
Obligasjoner med fortrinnsrett	1.704	
Andeler i verdipapirfond	840	
Øvrige engasjementer	13.172	
Sum kapitalkrav for kredittrisiko	134.401	
Kapitalkrav for motpartsrisiko		
Kapitalkrav for operasjonell risiko	10.895	
Fradrag i kapitalkrav	-5.727	
Sum	139.569	

4 Kredittrisiko og motpartsrisiko

4.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Definisjon av misligholdte engasjement:

Et lån anses som misligholdt når låntaker ikke har betalt forfalte terminer innen 8 dager etter terminforfall, eller når rammekreditter ikke er inndekket som avtalt.

Definisjon av øvrige tapsutsatte engasjement:

Et engasjement anses for å være tapsutsatt, selv om det ennå ikke er misligholdt, når det er identifisert objektive bevis på verdifall.

Definisjon av verdifall:

Utlån og garantier vurderes etter "Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004". Utlån måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi (lånebeløpet som er overført til kunden). Ved senere måling vurderes utlån til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv

rentemetoden, som forenklet kan sies å være utlånets balanseførte verdi ved første gangs måling justert for mottatte avdrag og eventuell nedskrivning for tap.

Dersom det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall, foretas nedskrivning for verdifallet.

Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån og garantier.

Retningslinjene omhandler hovedsakelig følgende dimensjoner:

- Personmarked/bedriftsmarked
- Vesentlige/uvesentlige engasjement
- Misligholdte/ikke misligholdte engasjement
- Endring i risikoklasser

Kriterier for beregning av nedskrivninger på individuelle utlån er at det foreligger objektive bevis for verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer, ifølge utlånsforskriften, observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

- a) Vesentlige finansielle problemer hos debitor.
- b) Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd.
- c) Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor.
- d) Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling.

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Behandling av individuelle nedskrivninger på utlån

Vurdering av om det foreligger objektive bevis for verdifall skal foretas enkeltvis av alle utlån som anses som vesentlige. Nedskrivningsbeløpene beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og vurdert verdi av pant. Ved beregning av de fremtidige kontantstrømmene vurderes sikkerhetene til nøkternt vurdert salgpris fratrukket slagsomkostninger. Utlån som er vurdert individuelt for nedskrivning og hvor nedskrivning er gjennomført, tas ikke med i gruppevurdering av utlån.

Behandling av nedskrivninger på grupper av utlån

Banken fordeler sine utlån på PM – lån til personmarkedet og BM – lån til bedriftsmarkedet. Prosentvise tap innenfor de forskjellige næringer og økonomiklasser som nevnt over blir utregnet og summert og danner grunnlag for sum nedskrivning på grupper av næringslån.

Som objektivt grunnlag for vurdering av grupper på utlån benytter banken statistikk utarbeidet av Dun & Bradstreet som viser konkurssannsynlighet i Vestfold i forhold til resten av landet.

I tillegg har banken valgt å foreta nedskrivning på grupper av utlån innenfor personkundemarkedet på boliglån utover 80 % (andre lån til private formål og boligbyggelån).

4.3 Fordeling på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Engasjementer¹⁾ fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Personkunder	2.146.861	87.007	7.945	2.241.813
Utland	4.229	512	0	4.741
Primærnæringer	45.782	15.513	280	61.575
Industri og bergverk	17.122	5.516	1.524	24.162
Bygg og anlegg	45.388	8.098	10.419	63.905
Varehandel, hotell/restaurant	72.853	6.844	5.314	85.011
Transport, lagring	16.552	378	3.663	20.593
Finans, eiendom, forretn.messig tj.yting	595.706	39.529	450	635.685
Sosial og privat tjenesteyting	48.450	5.795	85	54.330
Stat/Kommuner/fylkeskommuner	48.312	0	0	48.312
Terra BoligKreditt	0	0	88.157	88.157
Øvrige finansinstitusjoner (N.B./kr.inst)	305.721	0	0	305.721
Sum	3.346.976	169.192	117.837	3.634.005
Larvik	2.596.316	148.212	117.027	2.861.555
Øvrige deler av Vestfold	109.134	5.753	285	115.172
Øvrige deler av Norge	637.297	15.227	525	653.049
Utland	4.229	0	0	4.229
Gjennomsnitt ²⁾	3.443.799	165.429	110.510	

1) Etter individuelle nedskrivninger

2) Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse i året

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Engasjementer¹⁾ fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Engasjementstyper	Inntil 1 mnd.	1-3 mndr.	3-12 mndr.	1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	335.445	52.467	136.261	738.901	2.068.392	15.511	3.346.977
Ubenyttede rammer			85.953		883.239		
Garantier				115.616	2.221		
Sum	335.445	52.467	222.214	854.517	2.953.852	15.511	3.346.977

1) Etter individuelle nedskrivninger

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantiansvar

Matrisen nedenfor viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Engasjementer med nedskrivninger	Samlede nedskrivninger ¹	Resultatførte nedskrivninger ¹ siste år	Garantier med avsetning ²	Avsetninger på garantier
Personkunder	25.301	9.011	3.517	166		
Primærnæringer						
Industri og bergverk						
Bygg og anlegg		12.497	3.292	3.292		
Eiendomsdrift		21.356	14.831	-4.659		
Øvrige næringer	79	9.388	3.011	363		
Terra BoligKreditt						
Øvrige finansinstitusjoner						
Sum	25.380	52.252	24.651	-838		
Larvik	22.860	51.653	24.445	-802		
Øvrige deler av Vestfold	1.818			-242		
Øvrige deler av Norge	702	599	206	206		
Utland						

1) Bare individuelle nedskrivninger

2) Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning

4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Inngående balanse	25.489		25.489
+Økte nedskrivninger på individuelle utlån/ avsetninger på garantier	3.879		3.879
+Nye nedskrivninger på individuelle utlån/ avsetninger på garantier	3.832		3.832
-Konstatert tap på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier	-1.683		-1.683
-Tilbakeføring på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier	-6.866		-6.866
Utgående balanse	24.651		24.651

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (beløp i tusen kroner)

Inngående balanse	12.166
+/- Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	-768
Utgående balanse	11.398

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger/avsetninger	-838		-838
Periodens endring i gruppenedskrivninger	-768		-768
Periodens konstaterte tap som det tidligere år er foretatt individuell nedskrivning for	1683		1683
Periodens konstaterte tap som det tidligere år ikke er foretatt individuell nedskrivning for	575		575
Periodens inngang på tidligere års konstaterte tap	-179		-179
Periodens tapskostnad	473		473

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. I så fall er det rating fra Standard & Poor's, Moody's og/eller Fitch som er aktuelle. Larvikbanken har pr rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen nedenfor viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter (garantiansvar og finansielle sikkerheter) samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjementsbeløp før sikkerheter	Engasjementsbeløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Benyttede ratingbyråer	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	5.423	5.423	5.423			
Lokale og regionale myndigheter	38.463	38.463	38.463			
Offentlig eide foretak	9.850	9.850	9.850			
Multilaterale utviklingsbanker						
Internasjonale organisasjoner						
Institusjoner	150.100	150.100	89.906			
Foretak	308.190	304.405	304.405			
Massemarkedsengasjementer						
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	2.821.446	2.821.446	2.821.446		2.631.680	
Forfalte engasjementer	23.432	23.356	23.356		21.147	
Høyrisiko-engasjementer						
Obligasjoner med fortrinnsrett	213.059	213.059	213.059			
Andeler i verdipapirfond	50.896	50.896	50.896			
Øvrige engasjementer	208.173	201.705	201.705			
Sum	3.829.032	3.818.703	3.758.509		2.652.827	

1) Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

2) Ikke spesifisert pr 31.12.1111

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Larvikbanken benytter ikke kredittderivater.

Banken foretar ikke motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Sikkerhetsobjekter som er ukjente for banken, skal dokumentere sin verdi gjennom offentlig takst. På eiendommer i bankens primærmarked benyttes, i tillegg til takst, bankens lokalkunnskap ved fastsettelse av verdi.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet, ved opplån og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Det er inngått rentebytteavtaler for å redusere bankens eksponering overfor svingninger i rente/avkastning på poster innenfor balansen. Avtalene, som er rene sikringsforretninger medfører avtale om bytte av rentebetingelser for et avtalt beløp og avtalt tidsrom.

Motpartsrisiko ved derivatkontrakter

<i>Beløp i tusen kroner</i>	<i>Virkelig verdi¹</i>
Før motregning	1228
Etter motregning	1228

1) Med virkelig verdi før motregning forstås summen av virkelig verdi av alle kontrakter med positiv verdi. Virkelig verdi etter motregning er summen av virkelige netto positive verdier mot hver enkelt motpart.

5 Egenkapitalposisjoner

Aksjer og grunnfondsbevis er klassifisert som omløps- og anleggsmidler. Det er i innværende ikke foretatt endringer i de benyttede regnskapsprinsipper.

Omløpspostene er ordinære poster hvor det ikke er tanken å realisere gevinster på kortsiktige kurssvingninger som for handelsportefølje. Postene blir verdsatt til laveste verdi av anskaffelseskost og markedsverdi. De fleste papirene i denne porteføljen er notert på Skandinaviske børser, og børskursen pr 31.12.2012 er lagt til grunn som markedsverdi. Selv om gevinstformålet ikke er spesielt ivaretatt, behandles likevel beholdningen som eiet til gevinstformål i dette Pilar 3-dokumentet.

Anleggspostene, poster beregnet til varig eie eller bruk, er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Beregning av virkelig verdi er basert på informasjon fra foretaket kombinert med skjønn og generell markedsinformasjon for tilsvarende virksomhet. Nedskrivning foretas når virkelig verdi er lavere enn anskaffelseskost og skyldes forhold som må antas og ikke være av forbigående karakter. Nedskrivningene reverseres når grunnlaget for dem vurderes til ikke lenger å være til stede. Pr 31.12.2012 utgjorde akkumulerte nedskrivninger (fra anskaffelseskost) i porteføljen 3,58 mill kroner. Beholdningen behandles i tabellen nedenfor som anskaffet til strategiske formål.

Tabellen nedenfor viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år og hvor mye av dette som er medregnet i hhv kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert gevinst/-tap i perioden	Urealisert gevinst/-tap	Herav medregnet i kjernekapital ¹	Herav medregnet i tilleggskapital ¹
Aksjer og andeler - gevinstformål	10.969	11.084	191	973	1.164	0
- børstnoterte aksjer	10.218	10.332	114	1.111	1.225	0
- andre aksjer og andeler	751	751	77	72	149	0
Aksjer og andeler - strategisk formål	124.688	124.688	0	0	0	0
- børstnoterte aksjer	51.561	51.561	0	0	0	0
- andre aksjer og andeler	73.127	73.127	0	-210	-210	0

1)"Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6 Renterisiko

Larvikbanken har identifisert følgende kilder til renterisiko:

- Utlån til kunder/andre banker
- Rentebærende plasseringer i verdipapirer
- Innskudd fra kunder
- Rentebærende verdipapirgjeld
- Annen rentebærende gjeld
- Derivater (renteswap)

Renterisiko på utlån til kunder oppstår i tilknytning til både flytende og fastforrentede utlån. I henhold til finansavtaleloven (gjeldende for privatpersoner) har banken en varslingsfrist på 6 uker før en eventuell renteøkning på utlån kan iverksettes. Det benyttes normalt samme frist for næringslån, selv om det er anledning til å varsle med frist på 4 uker. I renterisikomålingene betrakter derfor banken utlån med flytende rente på samme måte som fastrentelån (6 ukers fastrente), men med en forholdsvis lav durasjon (0,12). Fastrentelån har p.t. en noe høyere durasjon (0,25). Bankens utlån med fast rente har løpetid innenfor 3 måneder og er i alt vesentlig knyttet til en større næringslivskunde. Øvrige utlån med fast rente kanaliseres til Terra Boligkreditt. Det skal benyttes renteswapper for utlån med fast rente ut over ett års binding. Saldo på utlån med slik rentesikring er minimal og uten betydning for renterisikoen. Derfor tas ikke renteswapper med i beregning i nedenstående tabell. For utlån til andre banker vil renterisiko bare være knyttet til fastrenteutlån/-plasseringer.

Bankens plasseringer i rentebærende verdipapirer består hovedsakelig av papirer med flytende rente som reguleres kvartalsvis. Fra vår meglerforbindelser mottar vi månedlige kursoversikter som inngår i bankens styring av renterisiko.

Renterisiko knyttet til kundeinnskudd oppstår også i tilknytning til både flytende og fastforrentede avtaler. Når det gjelder kundeinnskudd er varslingsfristen i finansavtaleloven på bare 14 dager, renterisikoen på innskudd med flytende rentevilkår er derfor betraktelig lavere enn den tilsvarende risikoen på utlån. Periode på 14 dager er benyttet i tabellen nedenfor, selv om banken normalt varsler innskuddsendring med samme frist som for privatlån. Renterisikoen knyttet til fastrenteinnskudd er noe høyere. Her opererer banken med rentebindingsperioder fra 3 – 12 måneder. På grunn av den relativt korte bindingstiden er det ikke aktuelt å benytte renteswap på slike innskudd.

Verdipapirgjeld er lagt ut med flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer og fast rente innenfor 6-9 måneder. Renteswapper benyttes bare ved løpetid over ett år. Slik sikring er uten betydning for verdipapirgjeld pr 31.12.12 med hensyn til beregningen nedenfor.

All annen rentebærende gjeld har også flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer. I perioder hvor det inngår rentebærende gjeld med fast rente vurderes behovet for renteswapper i hvert enkelt tilfelle.

Banken måler renterisikoen ved at det beregnes en gjennomsnittlig durasjon (løpetid til neste renteendring) for de forskjellige rentebærende postene. Durasjonen benyttes så til å simulere betydningen av en økning eller reduksjon i rentenivået på 1 %-poeng.

Renterisikoen styres etter vedtatte rammer og begrensninger (hovedsakelig basert på bankens forvaltningskapital) knyttet til risikopolicy og markedspolicy. Det utarbeides rapport til styret minimum kvartalsvis.

Renterisiko

Eiendeler	Renterisiko i tusen kroner ¹
Utlån til kunder med flytende rente	-3.524
Utlån til kunder med rentebinding	-178
Rentebærende verdipapirer	-813
Øvrige rentebærende eiendeler	0
Gjeld	
Innskudd med rentebinding	1.632
Andre innskudd	2.085
Verdipapirgjeld	1.312
Øvrig rentebærende gjeld	484
Utenom balansen	
Renterisiko i derivater	0
Sum renterisiko	997

1)Renterisiko er beregnet som et anslag på verdiendring ved ett prosentpoengs økning i renten.

7 Styring og kontroll av risiko

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være fremoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidig risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også må vurdere kapitalbehovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Fremtidige tap kan deles inn i forventede tap og uventede tap. Forventede tap kan betraktes som en driftskostnad og forutsettes dekket over den løpende driften. Den løpende driften kan også betraktes som et førstelinjeforsvar mot uventede tap. I kapitalbehovsvurderingen legges det imidlertid til grunn at uventede tap ikke dekkes over driften, men skal dekkes av bankens kapitalavsetninger. Kapitalbehovsvurderingen innebærer følgelig at banken beregner hvor mye kapital som trengs for å dekke opp for fremtidige uventede tap.

Disse beregningene gjøres på ulike måter for ulike risikoer, og er basert på ulike forutsetninger. Det er en implisitt forutsetning om at det ikke skal eller kan beregnes kapital som dekker alle tenkelige tapsutfall. Det er benyttet konservative forutsetninger i beregningene.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene), kan det argumenteres for at tap knyttet til de ulike risikoene ikke vil inntreffe samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Banken har valgt en konservativ tilnærming, og ser derfor bort fra slike effekter.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i virksomheten for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner.

For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensninger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer o. a. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Dette kan gjelde angivelse av grenser for enkeltrisikoer, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoene. Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Banken har videre, basert på en overordnet risikotoleranse, etablert et minstekrav til buffer utover beregnet kapitalbehov. Dette nivået er benevnt som bankens minimumskrav til kapitaldekning.

I fastsettingen av bankens minimumskrav til kapitaldekning inngår bankens internt beregnede kapitalbehov, men banken gjør i tillegg en vurdering av forventninger og krav fra bankens omgivelser. Bankens overordnede risikotoleranse innebærer at minimumskrav til kapitaldekning alltid vil være høyere enn bankens internt beregnede kapitalbehov.

Bankens minimumskrav til kapitaldekning og overordnede retningslinjer for kapitalbehovsvurderingen er vedtatt av bankens styre. Med bakgrunn i administrasjonens vurderinger og beregninger gjennomfører styret ICAAP-prosessen. Prosessen gjennomføres over flere styremøter. ~~Styret har et aktivt eierskap til denne prosessen.~~ Gjennomgangen gjøres minst én gang per år. Det er valgt å beregne kapitalbehovet for en periode på 3 år.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og beregning av kapitalbehov for følgende risikoer:

- Kredittrisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Eiendomspriserisiko
- Likviditetsrisiko
- Forsikringsrisiko
- Forretningsrisiko
- Omdømmerisiko
- Strategisk risiko

Beregning av kapitalbehov for enkeltrisikoer gjøres ved hjelp av ulike metoder. Banken stresstester effekten på kapitaldekningen av et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur. I tillegg gjennomfører banken en reversed stresstest. I en reversed stresstest bestemmer banken først hvilken kapitaldekning som er så lav at banken risikerer å bli satt under administrasjon og/eller overtatt. Deretter simulerer banken med

forskjellige kombinasjoner av parameterverdier som i sum gir det resultat man har bestemt. Hensikten med en slik reversed stresstest er å gi banken ytterligere kunnskap om hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under ett kritisk nivå. Banken gjennomfører i tillegg egne stresstester av markeds- og likviditetsrisiko.

7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoer

I det følgende gjennomgås bankens håndtering av de enkelte risikoene.

Larvikbanken er en forholdsvis liten kredittinstitusjon. Det er derfor et overordnet mål for styret at bankens kredittpolicy ivaretar forsvarlig risiko. Banken har utarbeidet eget regelverk som bidrar til begrensninger og styring av den finansielle risiko. Finansiell risiko deles inn i kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko. Markedsrisiko består igjen av renterisiko, valutarisiko og aksjekursrisiko. Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike typer risikoer.

Risikostyringsfunksjonen er organisert som en integrert del av bankens internkontrollopplegg. Ansvarlig avdelingsleder forestår her avviksrapportering til adm. banksjef, som igjen sørger for videre rapportering til bankens styre i de situasjonene der det er påkrevet.

7.2.1 Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Denne typen risiko knytter seg hovedsakelig til større privat- og næringsengasjement, men også til bankens plasseringer i verdipapirer.

Bankens regelverk, rutiner, kredittpolicy og policy for markedsrisiko, gir klare begrensninger i volum og krav til sikkerhet.

Bankens obligasjonsportefølje er anskaffet for å sikre en nødvendig likviditetsbuffer, og består av obligasjoner utstedt av andre kredittinstitusjoner, kommuner og industriselskaper. Det knytter seg liten til middels kredittrisiko til denne porteføljen. Ved årsskiftet er porteføljen vurdert til det laveste av kostpris og markedspris.

Både person- og bedriftskundene blir risikoklassifiserte. Risikoklassifiseringssystemet gjør banken bedre i stand til å beregne og styre risiko innenfor utlånsområdet. Personkundene klassifiseres i hovedsak ut fra sikkerheter og betalingsevne. Næringskundene blir først analysert i forhold til siste års regnskap. Deretter tas det hensyn til realisasjonsrisikoen, det vil si hvor stor andel av engasjementet som eventuelt ikke er sikret ved pant. På grunnlag av regnskapsanalysen og sikkerhetene samt andre interne og eksterne faktorer får næringskundene tildelt en risikoklasse. Både person- og næringskunder blir delt inn i følgende tre risikoklasser: Lav risiko, middels risiko og høy risiko.

7.2.2 Markedsrisiko

Markedsrisiko defineres som risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser.

7.2.2.1 Aksjekursrisiko

Aksjekursrisikoen omhandler risiko i forhold til aksjer, aksjefond og pengemarkedsfond. Disse deles gjerne inn i handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler.

Omløpsporteføljen består hovedsakelig av fond hvor banken har plassert deler av sin overskuddslikviditet. Disse fondene inngår som en del av bankens likviditetsreserve. Størrelsen på og kursutviklingen for denne beholdningen inngår i den månedlige rapporteringen til bankens styre. Anleggsbeholdningen består hovedsakelig av aksjer i strategiske selskaper. Virksomheten styres av egne regler fastsatt av styret, og det er gitt klare fullmakter og volumbegrensninger på området.

7.2.2.2 Valutarisiko

Banken har gjennom året ikke hatt posisjoner i valuta utover kjøp og salg av reisevaluta til våre kunder. Valutarisikoen vurderes som minimal.

7.2.3 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser. Tapet kan være forårsaket av bevisste eller ubevisste handlinger/hendelser. Operasjonell risiko blir en form for ”restrisiko” som ikke dekkes av de øvrige.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse danner grunnlag for virksomhetsstyringen i banken. Virksomheten til LARVIKBANKEN Brunlanes Sparebank er gjenspeilet av bankens forretningsidé om å være en nær, selvstendig sparebank. Banken bygger på styrken det er å ha nærhet til kundene og i tillegg raske beslutningsprosesser. God lokalkunnskap og høy faglig kompetanse gjør virksomheten fleksibel og effektiv.

Styret legger vekt på å ha gode rutiner og systemer for å forebygge og redusere den operasjonelle risikoen. Dette gjøres blant annet ved systematisk gjennomgang og oppdatering av rutiner, retningslinjer og planer som en integrert del av bankens internkontroll.

På bakgrunn av rapporteringen betegner styret den operasjonelle risikoen som moderat ved årsskiftet.

7.2.4 Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon om:

- Enkeltkunder
- Enkelte bransjer
- Geografiske områder

Konsentrasjonsrisiko er etter de beregninger som er foretatt en betydelig risiko. Risikoen omfatter flere store engasjementer. De engasjementer det her dreier seg om er foreløpig vurdert som godt sikret, men vil bli gjenstand for jevnlig oppfølging.

Ekstra konjunkturutsatte bransjer har vi definert til å omfatte hotell/restaurant og transport. Banken har begrensede eksponeringer i disse næringene.

Vi har vurdert om vi har en hjørnesteinsbedrift i vårt marked. Styret har kommet fram til at så ikke er tilfelle. Banken har utlån i primærområdet (Larvik kommune) på 87,5 %. Øvrige utlån er fordelt på Oslo og resten av landet. Vi mener dette gir en god risikospredning.

7.2.5 Eiendomsprisrisiko

Denne risikotypen defineres som risiko for uventet verdifall på institusjonens eiendommer eller porteføljer av eiendomsinvesteringer. Eiendomspris risiko knyttet til utlån til eiendomssektoren eller eiendeler som sikkerhet dekkes under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko. Banken eier et eget bankbygg, samt en funksjonærhytte på Blefjell. Et verdifall på disse eiendommene anses å være en lav risiko da markedsverdien antas å være høyere enn bokført verdi på bankbygget og hytte.

7.2.6 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at en bank ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

Styret har vedtatt en likviditetspolicy for banken som legger grunnlaget for hvordan banken skal håndtere likviditeten med tanke på plassering og funding. I den vedtatte likviditetspolicyen er det satt krav til likviditetsfaktor I og II, både for banken separat og konsolidert med Terra Boligkreditt AS, som vil gi banken moderat risiko på likviditetsområdet i.h.t. Finanstillsynets gjennomsnittsverdier.

Styret ser det som en sentral oppgave å øke ordinære innskudd fra kunder slik at behovet for innlån fra markedet reduseres. Larvikbanken har i 2012 bedret sin innskuddsdekning og har mål om ytterligere forbedring. Bankens styre vurderer likviditetsrisikoen i Larvikbanken som begrenset. Styret får månedlige rapporter om likviditetssituasjonen i banken.

7.2.7 Forsikringsrisiko

Larvikbanken selger forsikringsprodukter via Terra Forsikring AS og har ikke forutsatt risiko på dette området. Eventuell risiko er definert under punkt 7.2.3 Operasjonell risiko og punkt 7.2.9 Omdømmerisiko.

7.2.8 Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntektsvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd.

Her er risikoen beregnet som endringer i marginer og andre inntekter samt økte kostnader i forbindelse med nedbemanning/organiserte oppsigelser. Det er lagt til grunn at tilpassning krever 2 år.

7.2.9 Omdømmerisiko

Omdømmerisiko defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, eiere og myndigheter.

Risikoen er beregnet basert på redusert margin p.g.a. negative nyheter som en årlig effekt over 3 år.

Omdømmerisiko vurderes årlig av bankens styre og anses som lav.

Det gjøres en kundetilfredshetsundersøkelse årlig som banken kommer svært godt ut av. I tillegg følger man opp ratinger foretatt av større kredittinstitusjoner.

7.2.10 Strategisk risiko

Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp.

Banken anser risikoen for sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp som lav.

Risikoen er her vurdert som konsekvensen av at strategisk allianse ikke fungerer tilfredsstillende og det vil bli nødvendig å velge ny allianse med ny dataleverandør med de kostnader det medfører.

7.3 Bankens godtgjørelsesordning

Styret har gitt retningslinjer for godtgjørelse som omfatter alle former for godtgjørelse til bankens ansatte. Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter.

Banken har en generell ordning for variabel godtgjørelse til hver enkelt ansatt som defineres inn under pkt. 5: Unntak i Finanstilsynets rundskriv av 21.02.2011 ”Godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond”. Ordninger omfatter hele banken og gir ikke incentiveeffekt når det gjelder overtakelse av risiko.

Den variable godtgjørelsen beregnes på grunnlag av bankens resultat og salg og er samlet begrenset oppad til kr. 35.200 for hver enkelt ansatt.